

Huỳnh Thị Hồng Hạnh - Nguyễn Hữu Chương, eds.:

Những vấn đề chính tả tiếng Việt hiện nay.

Thành phố Hồ Chí Minh: Nhà xuất bản văn hóa - văn nghệ, 2014. 511 s.

Další zajímavý sborník vietnamské lingvistiky zaměřený podle titulu na „hlavní problémy zápisu současné vietnamštiny“ zde představují téměř bez odkazů na stránky tučně zvýrazněným přehledem jmen autorů s přiblížením témat, kterým se ve svých příspěvcích věnují. Čtenář je případně snadno najde podle obsahu. Cílem je uvést přehled vietnamských lingvistů, mezi kterými jsou i zvučná jména; číslo strany uvádím jen u nejzávažnějších nebo nejzajímavějších textů.

Knihu uvádí předmluvou prezident Univerzity sociálních a humanitních věd (jde o součást Vietnamské státní univerzity v Ho Či Minově městě/Saigonu) **Võ Văn Sen**, který je odborně lingvista a v textu popisuje stručně realie zavádění latinky pro vietnamštinu, problémy, které jsou s písmem spojeny a úkoly bádání. V následujícím příspěvku se **Nguyễn Min Thuyết** zabývá hlavně fonetickou realizací zkratk ve vietnamštině a vlastními jmény cizího původu. Dále **Nguyễn Hữu Chương** si ve svém příspěvku všímá vybraných fonetických zvláštností některých dialektů vietnamštiny. Problémům spojeným se zaváděním písma ve vztahu k obecné jazykovědě se věnuje i známý lingvista **Bùi Khánh Thế**, který stejně jako Nguyễn Hữu Chương působí na univerzitě v Saigonu.

V následujícím článku se **Nguyễn Đức Dân & Nguyễn Thùy Nương** zabývají rozdíly mezi ideálním a praktickým standardem v ortografii vietnamštiny. Konstatují, že v živých jazykových projevech se standard nedodržuje, dochází k záměnám *-i/-y*, *-ui/-uy*, uzpůsobením cizích slov praktické výslovnosti (např. „Paříž“ přejata nejprve z jižní čínštiny jako *Ba-Lê* a často nyní realizována *Pa ri* nebo vl. jm. „Napoleon“ nejprve převzato přes čínštinu jako *Nā phá luân*, nyní častěji *Na pô lê ông*).

Nguyễn Công Đức se stručně zabývá nepřesnostmi latinky utvořené pro vietnamštinu (tzv. písma Quốc-ngữ), která umožňuje neadekvátně různé zápisy fonetických jednotek, které se však mohou realizovat identicky, např. konsonant *k* se může zapisovat třemi různými písmeny *c/q/k* (tento konkrétní příklad v článku není) nebo zavedení písmen *f, j, w* a *z*, která se užívají jen pro zápis cizích slov, přitom například *f* u cizích slov a *ph* u vietnamských slov se také realizují stejně (ani tento druhý příklad ve zcela obecně laděném článku neznívá). Nestandardním způsobům zápisu cizích slov ve vietnamštině se ve svém příspěvku věnuje i **Đinh Văn Đức** z univerzity v Hanoi.

Přehlednější příspěvek o transkripčních čínských, japonských a korejských vlastních jmen ve vietnamštině napsal saigonský lingvista **Đoàn Lê Giang**; hlavně v případě čínštiny si všímá odlišností mezi abecedou pinyin a tradičním vietnamským způsobem zápisu, který však vychází ze starších podob sinovietnamských slov, která byla z čínštiny do vietnamštiny přejímána v průběhu prvního tisíciletí našeho letopočtu. Takže např. čínská provincie, která se v české transkripci píše *Che-pej* a v pinyinu *Hebei*, je v tradiční vietnamské transkripci *Hà Bắc* bližší fonetické podobě těchto slabik ve střední čínštině.

Transkripcemi cizích slov a snaze o vyvážení mezi fonetickou věrností výslovnosti z pohledu vietnamštiny a ohledem na zápis slova ve zdrojovém jazyce se zabývá **Nguyễn Văn Hiệp**. Také **Lê Trung Hoa** popisuje praxi nekonzistentních způsobů zápisu vietnamských toponym v písmu Quốc-ngữ (obvykle převažuje velké první písmeno a bez pomlček mezi slabikami) a vyslovuje se pro jednotný standard. Výslovností cizích slov a vlastních jmen se v obsáhlejší článku věnuje i **Nguyễn Văn Khang** z hanojské univerzity. Po zavedení ortografického standardu volá též **Trà Thị Lan** z Hanoje – v článku staví na analýze elektronických médií ve vietnamštině včetně např. vietnamské mutace BBC a zaměřuje se na častou záměnu *i/y*.

Po dvou příliš stručných statích (**Nguyễn Ngọc, Lê Vinh Quốc**) se **Lý Toàn Thắng** z Hanoje zabývá formálním členěním vietnamského textu pomocí obvyklých interpunkčních znamének a do kontrastu k tomu upozorňuje na prozodické členění vietnamské věty/promluvy, kterému lingvisté ve Vietnamu nevěnují dostatek pozornosti.

Trà Thị Quỳnh Thuận ze Saigonu se vrací k tématu ortografie a v na toto téma nejpodrobnějším článku ve sborníku (s. 160–187) zmiňuje podrobný materiál nejčastějších variantních dublet. **Phan Thanh Bảo Trân** se zabývá písmeny *f, j, w*, z užívanými ve vietnamštině jen ve slovech cizího původu a všímá si, že mladí Vietnamci je ve většině případů neumí přijmout jako přirozeně užívané znaky. **Hoàng Trọng Canh** působící ve městě Vinh si v článku všímá nejtypičtějších ortografických nepřesností u žáků základních škol a sumarizuje, na co se zaměřit při výuce. **Nguyễn Hữu Chương** se v článku zabývá nekonzistentním užíváním velkých a malých písmen u vlastních jmen v učebnicích pro základní a střední školy a v některých novinách. **Nguyễn Hồng Cẩn & Phạm Thu Huyền** si ve studii napsí na hanojské ulici Mã Mây všímají například nekonzistentních variant zápisu cizích slov jako např. *coffee/cafê/ca fê/ca fê/cafê/cà fê* apod.

Slavný lingvista **Trần Trí Dõi** z Hanoje pak připojuje svůj pohled na inkonzistenci v psaní *i/y* a **Đỗ Thành Dương** z Nha Trangu si všímá často stejné fonetické hodnoty konsonantu z zapisovaného jako *d* nebo *gi*. **Lê Thị Ngọc Diệp** provádí praktickou evaluaci obsahu předmětů základních škol a zdůrazňuje význam diktátů v učebních osnovách a to i na středních školách.

Trương Thị Thu Hà z Hanoje se v podrobném článku (s. 271–297) zabývá úvahami o výslovnosti výpůjček ve vietnamských encyklopediích a naučných slovnících. **Huỳnh Thị Hồng Hạnh** se podobně jako jiní autoři ve sborníku zabývá variantami užívání velkých a malých písmen, v tomto případě u vlastních jmen organizací. **Đinh Xuân Hào** z Hanoje upozorňuje na běžný výskyt chyb v ortografii na veřejných nápisech a tabulích a volá po zavedení jazykového zákona, který by zlepšil situaci.

Nguyễn Minh Hoạt z Tây Nguyên sumarizuje varianty výkladů a výslovnosti toponyma *Dac Lac*. **Nguyễn Thị Minh Huệ** z Hanoje se zabývá rozborem sady 47 článků z let 1917–1934 v časopise *Nam Phong* od různých autorů, kteří se v danou dobu nejvíce zasloužili o přijetí vietnamské latinky (tj. písma Quốc-ngữ), jeho standardizaci a domácí popularizaci mezi vietnamským obyvatelstvem.

Trần Thị Ngọc Lang se v článku zabývá chybami ve výslovnosti, **Trần Thanh Nguyễn** pak v dalším článku správností užívání interpunkčních znamének v ortografii. Podobně

Trần Thị Mai Nhân & Trần Thị Mai Phước studují chyby v zápisu a na fotografiích dokumentují nesprávnou ortografii na billboardech v Ho Či Minově městě/Saigonu. Návazně na to se **Lê Vinh Quốc** zabývá nedostatky vietnamské abecedy, zejména upřednostňováním a naopak méně častým užíváním vybraných písmen vietnamské abecedy. Příbuzně **Dương Thị My Sa & Trần Thị Thuý An** se v příspěvku zabývají chybami v užívání velkých písmen v médiích a nabízí vlastní ortografická pravidla pro zlepšení situace.

Trần Văn Sáng (s. 396–412) se zabývá úvahami a praktickými příklady standardizace zápisu toponym v provincii Thừa Thiên Huế v centrálním Vietnamu s císařským městem Huế. Zajímavý článek se zaměřuje i na místní jména domorodých katuických jazyků národů *Pa cô* (jazyk pacoh) s necelými třiceti tisíci obyvateli, *Cơ tu* s téměř patnácti tisíci obyvateli a *Bru – Vân Kiều* s 1.114 členy dle censu z roku 2009. **Nguyễn Quý Thành** se ve svém článku (s. 413–437) zaměřuje na nejtypičtější chybné záměny hlásek v Centrální vysočině v jižní části země a ve středo-j jižním Vietnamu. V článku jsou uvedeny i podrobné přehledy záměn, aby bylo zřejmé, nač se zaměřit v pedagogické práci. Chyby jdou napříč celou abecedou včetně diakritiky tónů, autor si dal přesto doslova mravenčí práci a vypracoval tabulky s počty chybných zápisů jednotlivých slabik.

Nguyễn Công Thắng se ve svém příspěvku věnuje zkratkám ve vietnamštině a **Nguyễn Quang Thông** z redakce novin *Thanh Niên* se zabývá případy nestandardního užívání vietnamštiny na stránkách stejnojmenného listu. **Nguyễn Thông** se na třech stranách dotýká zápisu cizích slov ve vietnamštině a **Đinh Lê Thu** se zabývá zkratkami i cizího původu a jejich výslovností.

Đinh Lư Giang si všímá rozdílů mezi britskou a americkou výslovností angličtiny a přehledem vybraných lingvistických fonetických abeced. **Nguyễn Thị Phương Thúy & Đặng Thị Hạnh Vân** se v článku zabývají příklady různých ortografických manuálů týkajících se angličtiny a anglicky mluvených zemí a porovnávají je s domácími zkušenostmi z Vietnamu. **Trần Chút** knihu uzavírá edičním doslovem. Celkem pestrá směsice textů a témat, která se ve sborníku vícekrát opakují, může čtenáři posloužit jako rozcestník a dokládá aktuální stav vietnamské lingvistiky, které se budu na stránkách časopisu *Linguistica Brunensia* věnovat i v dalších letech.

Zpráva vznikla díky grantu děkana FF MU v projektu *Vietnamština v pohledu srovnávací jazykovědy – vstupní studie* (MUNI/21/SCH/2014) a díky podpoře GA ČR v grantu P406/12/0655.

Michal Schwarz

Department of Linguistics and Baltic Studies

Faculty of Arts, Masaryk University

Arna Nováka 1, 602 00 Brno

Czech Republic

schwarz@phil.muni.cz